

G.P.S.

J 220

Saak No. 491/82
Case No.

IN DIE HOOGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA
IN THE SUPREME COURT OF SOUTH AFRICA

(Appel Afdeling)
Division)

AANSOEK/ILLIKWIEDE SAAK/PROVISIONELE SAAK
APPLICATION/ILLIQUID CASE/PROVISIONAL CASE

○

L Tsotetsi Applikant/Eiser
Applicant/Plaintiff

teen/versus

Die Staat Respondent/Verweerder
Respondent/Defendant

Prokureurs/Attorneys

Applikant/Eiser Respondent/Verweerder
Applicant/Plaintiff Israel + Sackstein Respondent/Defendant P.G. Pretoria

Advokaat/Advocate

Applikant/Eiser Respondent/Verweerder
Applicant/Plaintiff Respondent/Defendant

Aard van Aansoek/Geding Verlof tot appel teen skuldigbevinding en vonnis
Nature of Application/Claim

○

Ter Rolle Geplaas vir Verhoor op Verhoor op 8/12/82 - wessels AR
Set Down for Hearing on

TPA

(L. J. J. J.)

Die aansoek word
toegevaar. Want die vordering
van die appel betref vordering
aob na saak no 488/82
A.J. Ko
AR

16/12/82

P.B. Ko
AR

HOF HERVAT OP 27 MEI 1982.

VERSKYNNINGS SOOS VOORHEEN.

UITSpraak

In die saak is die beskuldigdes aangekla van drie aanklagte: Die eerste waarvan is een van huisbraak met die opset om te steel en diefstal. Die tweede aanklag is een van besit van ses rondtes ammunisie, sonder die nodige vergunning en die derde is besit van 'n vuurwapen sonder 'n lisensie.

Toe die beskuldigdes op 22 Februarie 1982 gepleit het, was daar vier beskuldigdes voor die Hof en die verhoor het (10) ook voortgegaan teen vier beskuldigdes, maar as gevolg van 'n bevinding wat die Hof gemaak het by die vorige geleentheid wat die saak in die hof gedien het en waartydens die vierde beskuldigde vrygespreek is, is daar vandag net beskuldigdes nrs. 1, 2 en 3 in die hof.

Al die beskuldigdes het onskuldig gepleit op aanklag nr. 1 en aanklag nr. 2 en beskuldigde nr. 1 het skuldig gepleit op aanklag nr. 3.

Die verdediging van beskuldigdes nrs. 1 en 3 is deur advokaat Van Schalkwyk behartig en die van beskuldigdes nrs. 2 en (20) 4 deur mnr. De Meyer.

Vir die doeleindes van die uitspraak is dit nodig dat die Hof ook die getuienis in die saak so bondig moontlik opsom en ek sal dan direk daarmee voortgaan.

Die klaer, MNR. LURIE, het getuig dat hy op 24 Julie 1981 sy sakeperseel genaamd The Screw-Man verlaat het en dat alle deure en vensters toe en gesluit was. Alles was in orde in die winkel en op 26 Julie 1981 het hy na die perseel teruggekeer en gevind dat 'n kontantmasjien oopgebreek was, 'n staalkas in die winkel was verskuif en die brandkluis was oopgesny. (30)

'n Venster wat hoog op in 'n muur is, was oopgebreek en by die agterdeur van die gebou was hangslotte verwyder en die deur was oop. Buite die gebou, aan die agterkant daarvan, was 'n hoeveelheid ongebruikte stukke plat-karton-opgestapel om 'n traptre vorm na die hoë venster wat oopgebreek was. Die klaer het R1 200,00 aan kontant vermis, ook 'n vuurwapen, 'n dosie ammunisie en 'n hoeveelheid gereedskap. Die polisie is van die voorval verwittig. 'n Pistoel wat in die hof as BEWYSSTUK 1 ingehandig is, is deur die getuie uitgeken as sy vermiste vuurwapen. Al die beskuldigdes is aan die getuie onbekend. (10)

Onder kruisverhoor deur mnr. De Meyer het die getuie gesê dat die kartonne in die agterplaas ongeveer twee maande voor die voorval deur sy werknemers na die agterplaas gedra is van die sypaadjie af waar dit afgelewer is, maar dit was nie gepak soos hy dit op 26 Julie 1981 gevind het nie.

SPEURDER KONSTABEL LUBBE het getuig dat hy 'n vingerafdrukdeskundige is. Hy is op 27 Julie 1981 na The Screw-Man waar hy 'n palmafdruk van beskuldigde nr. 1 op 'n staalkas in die winkel gevind het. Hy het ook op die perseel beslag gelê op 'n karton wat bo-op die stapel kartonne was en daarop het (20) hy 'n vars vingerafdruk van beskuldigde nr. 2 gevind.

Tydens kruisverhoor deur mnr. De Meyer het die getuie sy bevinding dat dit 'n vars vingerafdruk was wat hy op die kartongevind het, gemotiveer.

LUITENANT LOOCK het getuig dat hy verbonde is aan die afdeling moord en roof van die Suid-Afrikaanse Polisie. Op 27 Augustus 1981 het hy na Mamelodi gegaan in die geselskap van luitenant Viljoen en De Bruyn. By 'n sekere adres het hy navraag gedoen oor Daniël Nkwane, nou beskuldigde nr. 2. Beskuldigde nr. 2 is verwittig dat ondersoek ingestel word (30) na 'n bewering van huisbraak en diefstal by The Screw-Man en

... / hy.

hy is volgens Regtersreëls gewaarsku. Beskuldigde nr. 2 het enige kennis van die misdaad ontken. Hy is arresteer en op pad na die polisiestasie is hy daarvan verwittig dat hy deur middel van vingerafdrukke met die pleging van die misdaad verbind word.

Hy het daar na gesê "Dit help nie om te stry nie, laat ons omdraai." Hierna het hy beskuldigde nr. 4 se woonplek gaan uitwys. Beskuldigde nr. 4 was nie tuis nie. As gevolg van wat hy verder gesê het, is na Diepkloof, Johannesburg gereis, waar hy beskuldigde nr. 3 gaan uitwys het. Beskuldigde nr. 3 is behoorlik gewaarsku en hy het gesê dat beskuldigde nr. 2 (10) vroeër by sy huis was; dat beskuldigde nr. 2 'n hoekslyper wou leen, want daar is 'n plek in Pretoria waar baie geld is wat hulle wou gaan vat. Beskuldigde nr. 3 het vir beskuldigde nr. 2 en ander op 25 Julie 1981 na Pretoria vergesel. Hy het buite 'n perseel gewag terwyl beskuldigde nr. 2 en ander mans die perseel in is. By navraag waar die hoekslyper was, het beskuldigde nr. 3 gesê dat dit by beskuldigde nr. 1 se huis is. Hy het beskuldigde nr. 1 se huis aan die getuie gaan uitwys.

Beskuldigde nr. 1 was nie tuis nie, maar is by sy werksplek gevind waar hy alle kennis van die misdaad ontken het. (20)

Beskuldigde nr. 1 is daarna na die polisievoertuig geneem en toe hy beskuldigdes nrs. 2 en 3 daarin sien, het hy gesê dat dit nie help om te stry nie, hy ken van die saak. Luitenant Viljoen het hom gevra waar die skietyster is en hy het gesê dat hy hulle sou gaan wys. By sy woning het hy die vuurwapen, BEWYSSTUK 1, uit 'n stoof gehaal en aan luitenant Viljoen oorhandig. Daar was ses rondtes ammunisie in die vuurwapen se magasyn. Luitenant Loock het hom daarna gevra waar die hoekslyper was, waarop hy gesê het dat dit by beskuldigde nr. 3 se huis was. Beskuldigde nr. 3 het dit ontken, 'n stryery het ontstaan en daarna het (30) beskuldigde nr. 1 die hoekslyper, BEWYSSTUK 3 in die saak,

asook tien hoekslyperlemme en ander artikels wat in 'n sak was, uitgehaal en aan die polisie oorhandig. Daar was onder andere ook twee banksakke in die sak. Die beskuldigdes is aan die ondersoekbeampte oorhandig en later is beskuldigde nr. 4 ook arresteer.

Tydens kruisverhoor het die getuie by sy weergawe gehou.

Volledigheidshalwe wil die Hof net hier invoeg dat 'n verdere persoon wat beweerdelik ook met die misdaad gemoeid is, ene Bennie, nog nie arresteer is nie.

LUITENANT VILJOEN se getuienis staaf die weergawe van (10) luitenant Loock ten opsigte van die gebeure waar hulle saam was tydens die ondersoek. Met betrekking tot die vuurwapen sê luitenant Viljoen dat hy nie daarvan bewus was dat 'n vuurwapen gesteel is nie en hy het slegs beskuldigde nr. 1 vir die vuurwapen gevra omdat beskuldigde nr. 2 vir hom gesê het om beskuldigde nr. 1 om die vuurwapen te vra. (Ek wil ook net hier byvoeg dat die getuienis toon dat luitenant Loock, Viljoen en De Bruyn, nie normaalweg met hierdie tipe sake se ondersoek gemoeid is nie, maar as gevolg van ander ondersoeke in verband met moord en roof, wat met bende-optredes verband hou, het hulle in hierdie beskuldigdes belang gestel, maar ook gevind dat (20) hierdie beskuldigdes nie die mense was na wie hulle gesoek het in verband met die moord en roof aangeleenthede nie.)

Nadat die Staat se saak gesluit is, het BESKULDIGDE NR. 1 getuig dat hy teen die einde van Julie 1981 beskuldigde nr. 3 en ene Bennie gesien het toe hulle by hom aangekom het om beskuldigde nr. 3 se hoekslyper, wat beskuldigde nr. 1 geleen het, te kry aangesien beskuldigde nr. 3 dit vir Bennie wou leen. Bennie het beskuldigde nr. 1 gevra om hom na Pretoria te vervoer waar hy sekere onderdele van 'n motorvoertuig wou gaan (30) afsny met die hoekslyper. Beskuldigde nr. 1 het ingestem om

die rit te onderneem teen vergoeding. Hy het beskuldigde nr. 3, wat saam met Bennie daar aangekom het, daar by sy huis gelaat toe hy en Bennie vertrek het. In Pretoria aangekom het hy in die motor sit en wag terwyl Bennie met die gereedskap by 'n perseel in is. Na sowat 'n kwartier het hy (beskuldigde nr. 1) dops geword en ook die perseel binnegegaan om drinkwater te kry. Hy het mense gesien wat kartondose pak. Dit is buite die gebou. Hy is die gebou binne waar hy Bennie gekry het. Bennie het gesê dat hy gou moet maak, want hulle is besig met voorraadopname. Terwyl hy in die gebou was (dit is nou (10) beskuldigde nr. 1) kon hy aan die staalkas geraak het waarop sy palmafdruk gevind is, sê hy. Nadat hy water gedrink het, is hy weer na die motor waar hy 'n lang ruk gewag het voordat Bennie uitgekom het met die hoekslyper. Bennie wou hê dat beskuldigde nr. 1 hom na Soweto moes neem, maar beskuldigde nr. 1 het werk by sy huis gehad wat hy wou gaan doen en hy het Bennie by Germiston stasie afgelaai. Teen 18h00 daardie dag het Bennie hom gebel en gesê van 'n pakkie wat hy in die motor vergeet het. Bennie het gesê daar is 'n vuurwapen in die pakkie en hy sou dit later kom haal. Hy het die vuurwapen geneem (20) en dit gebêre en ook die hoekslyper gebêre. Die polisie het hom arresteer en op hulle versoek het hy die vuurwapen aan hulle oorhandig. Na 'n gesoek het hy die hoekslyper gevind en aan die polisie oorhandig.

BESKULDIGDE NR. 2 het getuig dat hy nie vir beskuldigdes nrs. 1 en 3 ken nie, maar wel vir beskuldigde nr. 4. Op 'n sekere dag het Bennie en 'n ander persoon hom versoek om hulle van Pretoria af na Johannesburg te vervoer. Hy het dit teen vergoeding vir hulle gedoen. Hy is 'n taxibestuurder. Hulle het eers by Bennie se ouerhuis aangedoen en daarna na (30) beskuldigde nr. 3-se huis gegaan waar die hoekslyper geleen sou

word en vandaar het hulle na Natalspruit gereis. Daar het Bennie en beskuldigde nr. 3 afgeklim en hy (beskuldigde nr. 2) en die ander persoon het teruggery Pretoria toe. Met betrekking tot sy vingerafdrukke wat op 'n stuk karton gevind is, sê beskuldigde nr. 2 dat hy by 'n kafee daar naby aan die winkel The Screw-Man kos gekoop het en op kartonne sit en eet het. Hy sê dat sy vingerafdrukke moontlik op dié wyse op die karton kon gekom het. Hy het ontken dat hy besonderhede van die pleging van die misdaad aan die polisie verstrekket het.

BESKULDIGDE NR. 3 het getuig dat hy 'n hoekslyper besit (10) wat hy by 'n geleentheid aan beskuldigde nr. 1 geleen het. Daarna wou Bennie die hoekslyper leen. Bennie en beskuldigde nr. 2 het by sy huis opgedaag en hulle is na beskuldigde nr. 1 se huis waar beskuldigde nr. 1 gesprek is. Bennie het beskuldigde nr. 1 versoek om hom na Pretoria te neem en hy (beskuldigde nr. 3) het nie saamgegaan nie. Op 'n latere datum het die polisie en beskuldigde nr. 2 opgedaag op soek na die hoekslyper. Hy het gesê dat hy dit aan beskuldigde nr. 1 geleen het en het gaan wys waar beskuldigde nr. 1 woon. Die hoekslyper is nie by beskuldigde nr. 1 se huis gevind nie en (20) daar is weer by beskuldigde nr. 3 se huis gaan soek na die hoekslyper en daarna is daar weer teruggery na beskuldigde nr. 1 se huis waar die hoekslyper gevind is. Hy het ontken dat hy aan die polisie gesê het dat beskuldigde nr. 2 die hoekslyper wou leen en dat daar 'n plek in Pretoria was waar hulle geld wou gaan vat of dat hy saamgery het na Pretoria toe.

Dit is kortliks die getuienis in die saak.

Die Hof moet die totaliteit van hierdie getuienis oorweeg ten einde te beslis of die skuld van die beskuldigdes 'n redelike twyfel bewys is of nie. (30)

Die bewyslas rus op die Staat om die skuld van die beskuldigdes
... / bo.

bo redelike twyfel te bewys.

Vir sover dit die verdedigingsweergawe aangaan is die Hof se benadering, hoofsaaklik met betrekking tot aanklag 1, dat indien daardie weergawe redelik moontlik waar kan wees, beskuldigdes op vryspraak geregtig is.

In soverre as wat die Staat se saak gebaseer is of berus op die getuienis van 'n enkelgetuie, neem die Hof dit in aanmerking dat daar 'n versigtigheidsreël in die praktyk is. Die Hof is vertrouwd met die omvang en die praktiese toepassing van daardie versigtigheidsreël. (10)

Die klaer se getuienis verg nie nadere bespreking nie, aangesien sy weergawe in hoofsaak nie in geskil is nie. Ook die getuienis van die vingerafdrukdeskundige verg nie nadere evaluasie nie, vir sover dit sy bevinding betref dat die palm-afdruk en die vingerafdruk wat hy gelig het, die van beskuldigdes nrs. 1 en 2 onderskeidelik is. Met betrekking tot sy getuienis oor die varsheid van die vingerafdruk van beskuldigde nr. 2, het hy, wat die Hof beskou as oortuigende redes, redes verstrekkend aan die Hof vir sy gevolgtrekking.

Luitenant Looock en Viljoen het besonder stewig vertoon as getuies. Dit moet aanvaar word dat hulle ervare polisie-beamptes is en dat 'n stewige vertoning in sigself van min waarde is, maar hulle is ook deurtastend aan kruisverhoor onderwerp en daar is geen weerspreking of inherente onwaarskynlikheid in hulle getuienis bloot gelê nie. Die finale indruk wat die Hof van hulle getuienis oorgehou het, is dat hulle in eerlikheid en betroubaar as getuies vertoon het. (20)

Beskuldigde nr. 1 het nie die Hof as 'n betroubare getuie beïndruk nie. Sy beskrywing van sy onbetrokkenheid en die bykans oordrewe rol wat aan die persoon Bennie toegedig word (30) is in 'n groot mate die grondslag vir hierdie siening wat die

Hof van hom as getuie het. Die Hof sal 'n paar voorbeelde noem :

- (1) Hy het Bennie in onskuld vervoer na Pretoria, eintlik teen sy begeerte in, want hy het werk gehad wat hy wou afhandel. Hier moet in gedagte gehou word dat hy en Bennie vreemdelinge vir mekaar was, totale vreemdelinge, maar wat meer is, Bennie daag by sy huis op saam met beskuldigde nr. 2 wat 'n taxibestuurder is, wie se werk dit is om mense teen vergoeding te vervoer, juis die persoon wat vir Bennie vanaf (10) Pretoria na Johannesburg vervoer het en wat volgens die getuienis ook weer op pad terug is na Pretoria toe. Dit is dan onverklaarbaar waarom Bennie wat bloot 'n hoekslyper gaan leen het, nie saam met beskuldigde nr. 2 terug is na Pretoria toe nie, want volgens die getuienis het beskuldigde nr. 2 se motor eers vertrek nadat oor die hoekslyper ooreengekom is.
- (2) In Pretoria aangekom gaan Bennie 'n perseel binne en na 'n paar minute oorval 'n dors vir beskuldigde nr. 1 wat hom ook die perseel en die gebou laat binne-(20) gaan om drinkwater te soek en alhoewel hy nou nie onthou dat hy aan iets geraak het in die gebou nie, is hierdie toevallige besoek om drinkwater te soek, die rede daarvoor dat sy palmafdruck op die verskuifde staalkas in die gebou gevind is.

Met betrekking tot die vuurwapen: Uit die getuienis is dit duidelik dat die vuurwapen tydens hierdie besoek aan The Screw-Man geneem moes gewees het. Beskuldigde nr. 1 is in besit van die vuurwapen gevind en sy verduideliking is Bennie het dit agter in die motor van beskuldigde nr. 1 vergeet. (30) Die vraag is vervolgens waarom het beskuldigde nr. 1 dan die

vuurwapen in sy huis gehad. Weer kom Bennie op die voorgrond. Bennie het hom gebel en hom gevra om vir hom die vuurwapen te hou. Daar is oënskynlik wel 'n telefoon by die huis van beskuldigde nr. 1. Dit is sy ouerhuis en in die telefoongids, volgens die getuienis, verskyn die telefoonnommer teenoor beskuldigde nr. 1 se vader se naam en beskuldigde nr. 1 het nooit die telefoonnommer of sy vader se naam, wat verskillend is van sy eie naam, aan Bennie verstrekk nie.

Beskuldigde nr. 1 plaas nie vir beskuldigde nr. 2 op die toneel van die misdaad nie. Beskuldigde nr. 2 kon dus nie (10) weet wat daar gebeur het nie, as dit die waarheid sou wees, maar die vraag is dan hoe beskuldigde nr. 2 sou geweet het dat juis beskuldigde nr. 1 die vuurwapen het wat gesteel is, soos hy aan luitenant Viljoen gesê het, of om dit anders te stel, as beskuldigde nr. 2 inderdaad op die toneel was, dan sou hy weet dat Bennie die vuurwapen het en geen rede hê om te vermoed dat beskuldigde nr. 1 dit het en so aan die polisie sê nie.

As die getuienis dan aanvaar moet word dat beskuldigde nr. 2 wel deelgeneem het aan die misdaad en die inligting aan luitenant Viljoen verstrekk het, kan beskuldigde nr. 1 se (20) weergawe van die rol wat Bennie sou gespeel het en hoe beskuldigde nr. 1 in besit van die vuurwapen gekom het, nie redelik moontlik waar wees nie. Ook die feit dat beskuldigde nr. 3 aan die polisie gesê het dat die hoekslyper by beskuldigde nr. 1 is, laat ernstige bedenkinge by die Hof ontstaan of Bennie die rol vervul het wat aan hom toegedigg word. Beskuldigde nr. 3 weet immers dat hy die hoekslyper aan Bennie geleen het, maar daar word slegs by beskuldigde nr. 1 se huis na die hoekslyper gesoek, 'n plek waar die hoekslyper, volgens beskuldigde nr. 3 se getuienis, glad nie behoort te gewees het nie, (30) as Bennie dit wel geleen het.

Ook beskuldigde nr. 2 het nie die Hof as 'n betroubare getuie beïndruk nie.

Tydens kruisverhoor is dit aan luitenant Looock gestel dat beskuldigde nr. 2 in sy getuienis sou sê dat hy niks van 'n hoekslyper aan die polisie gesê het nie en ook dat hy nie beskuldigde nr. 3 se huis aan die polisie gaan uitwys het nie, maar Bennie se huis, want Bennie het hom gehuur om vir Bennie na 'n sekere plek te vervoer en dit blyk toe dat hulle 'n hoekslyper het, maar in sy getuienis tydens kruisverhoor deur die Staatsaanklaer sê beskuldigde nr. 2 dat hy wel beskuldigde (10) nr. 3 se huis aan die polisie uitgewys het, want dit is die plek waar die hoekslyper geleen is en hy het aan die polisie gesê dat die hoekslyper by beskuldigde nr. 3 geleen is. Die stellings wat gemaak is en die getuienis, is onversoenbaar met mekaar.

Die getuienis van beskuldigde nr. 2 staaf die polisie se weergawe. Dit kom die Hof voor dat beskuldigde nr. 2 inligting van sy regsverteenwoordiger weerhou het of vals opdrag aan hom gegee het, vandaar die stellings wat gemaak is aan die Staatsgetuies. Beskuldigde nr. 2 word in elk geval met die (20) pleging van die misdaad verbind deur 'n vingerafdruk soos vroeër aangetoon. Die verduideliking wat beskuldigde nr. 2 gee van hoe sy vingerafdruk moontlik op die karton kon gekom het, kan nie, in die lig van die totaliteit van die getuienis, redelik moontlik waar wees nie en word as vals verwerp. Ook sy besondere kennis dat beskuldigde nr. 1 in besit van die vuurwapen was, is van belang by die finale beslissing in die saak.

Ten opsigte van beskuldigde nr. 3, kom die Hof, op die totaliteit van die getuienis, tot die gevolgtrekking dat sy weergawe, waar dit onversoenbaar is met die van die Staats-(30) getuies, nie redelik moontlik waar kan wees nie en dat dit as

vals verwerp moet word en waar die Hof nou sy getuienis moet evalueer, slaan dit op dinge wat reeds gesê is, maar ek noem dit volledigheidshalwe hier, omdat ek dan juis met sy geval handel. Hy is deur-beskuldigde nr. 2 aan die polisie uitgewys in verband met die misdaad. Ek het pas melding gemaak van die stellings wat gemaak is dat beskuldigde nr. 2 nie vir beskuldigde nr. 3 uitgewys het nie, maar vir Bennie.

Beskuldigde nr. 3 se verklaring aan luitenant Looock hou wel verband met die hoekslyper en beskuldigde nr. 3 erken dit, maar hy ontken die res van die verklaring, naamlik dat hy (10) vir beskuldigde nr. 2 en ander na Pretoria vergesel het. Hierdie erkenning, indien dit gemaak was, kom nie neer op 'n onomwonde erkenning van skuld deur beskuldigde nr. 3 nie, maar waar hy nou ontken dat hy so gesê het, dat hy so 'n verklaring gemaak het en die Hof aanvaar dat hy inderdaad so 'n verklaring gemaak het, meen die Hof dat die enigste redelike afleiding wat daaruit gemaak kan word, dit is dat hy geweet het dat daar 'n misdaad gepleeg word, dat hy hulp verleen het deur onder andere sy hoekslyper beskikbaar te stel en dat hy in die omstandighede minstens 'n medepligtige is. (20)

Soos ek vroeër aangetoon het, is beskuldigde nr. 1 duidelik betrek by die pleging van die misdaad en beskuldigde nr. 3 wys vir beskuldigde nr. 1 aan die polisie uit, ook as die persoon wat die hoekslyper het en die hoekslyper word by beskuldigde nr. 1 se huis gevind. As beskuldigde nr. 3 nie kennis van die voorval gehad het, soos hy beweert, nie en as hierdie getuienis dan die waarheid is, dan sou 'n mens verwag dat hy vir Bennie wat volgens die getuienis naby aan hom woon, sou gaan uitwys het as die persoon wat die hoekslyper het, maar dit is nie die getuienis nie. Beskuldigde nr. 3 sê wel in sy getuienis (30) dat hy van Bennie melding gemaak het in die verband. Dit is

... / strydig

strydig met wat die polisie sê en die Hof glo nie dat hy van Bennie melding gemaak het in verband met die hoekslyper nie, want daar is nooit by Bennie se huis gaan soek na die hoekslyper volgens die getuienis wat hier afgelê is nie. Daar is lang ritte gery, ek meen dat daar van vyf-en-twintig kilometer gepraat is, tussen beskuldigde nr. 1 en beskuldigde nr. 3 se huis, om die hoekslyper te vind en toe die gereedskap by beskuldigde nr. 1 se huis uiteindelik gevind is, is die getuienis dat hy sou gesê het, woorde tot die effek "Sien, julle, ek het die waarheid gepraat." Dit is ook nog 'n (10) voorbeeld van wat daar aan Bennie tydens die verhoor toegedig is, maar wat nie materialiseer het nie, want toe daar nou werklik tydens ondersoek gesoek is na die instrument waarmee daar misdaad gepleeg is, was Bennie nie so op die voorgrond nie.

Daar is ander orwaarskynlikhede in beskuldigde nr. 3 se getuienis en beskuldigdes nrs. 1 en 3 weerspreek mekaar waar beskuldigde nr. 1 sê dat beskuldigde nr. 3 by was toe die hoekslyper aan Bennie geleen sou gewees het en beskuldigde nr. 3 op sy beurt sê dat hy nie die oorhandiging gesien het (20) nie.

Na behoorlike oorweging van al die getuienis en die vergelyking en die opweging van die onderskeie weergawes, bevind die Hof dat die Staatsgetuienis betroubaar is, dat dit aanvaar kan word en dat dit aanvaar behoort te word.

Die weergawes van beskuldigdes nrs. 1, 2 en 3, waar dit nie versoenbaar is met die Staatsgetuienis nie, word as vals verwerp.

Die Hof is tevrede dat die skuld van beskuldigdes nrs. 1, 2 en 3 op aanklag 1 bo redelike twyfel bewys is EN HULLE WORD (30) SO SKULDIG BEVIND.

BESKULDIGDE NR. 1 WORD OOK SKULDIG BEVIND OP AANKLAGTE
2 en 3.

Aanklag nr. 2 is nie volledig in die uitspraak bespreek nie, maar ek verwerp beskuldigde nr. 1 se weergawe dat hy nie bewus was van die ammunisie in die vuurwapen nie. Ook die wyse hoe dit in sy besit gekom het.

BESKULDIGDES NRS. 2 EN 3 WORD VRYGESPREK OP AANKLAGTE
2 EN 3.

BESKULDIGDE NR. 1 ERKEN VORIGE VEROORDELINGS.

BESKULDIGDE NR. 2 ERKEN VORIGE VEROORDELINGS. (10)

BESKULDIGDE NR. 3 ERKEN VORIGE VEROORDELINGS.

K9 MNR. VAN SCHALKWYK SPREEK HOF TOE TER VERSAGTING VAN VONNIS.

MNR. DE MEYER SPREEK HOF TOE TER VERSAGTING VAN VONNIS.

AANKLAER SPREEK HOF TOE TEN AANSIEN VAN VONNIS.

V O N N I S

K9.0382 Beskuldigdes, by die bepaling van 'n gepaste vonnis, sal die Hof in aanmerking neem dat julle skuldig bevind is van 'n ernstige misdaad. Dit is duidelik uit alles wat bekend is in die saak dat dit 'n beplande misdaad was. Daar is ook groot moeite gedoen om in julle doel te slaag, soos blyk uit die (20) opstapeling van kartonne om by 'n hoë venster by te kom, die oopsny van 'n brandkluis en uit wat gesteel is, is dit duidelik dat daar nie uit behoefteigheid gesteel is nie en dit blyk ook uit wat gesê is dat julle nie behoeftige mense is in daardie sin van die woord nie.

Die Hof moet ook in aanmerking neem dat dit 'n spanpoging was en dan is dit die ervaring van die Hof dat hierdie tipe van misdaad baie algemeen voorkom.

... / Julle

Julle persoonlike omstandighede is aan die Hof geskets. Ek beoog nie om die weer te herhaal nie. Dit blyk dat julle werkende mense is, dat julle 'n goeie inkomste het, dat julle afhanklikes het. Volgens julle rekords van vorige veroordelings het jy, beskuldigde nr. 1, geen vorige veroordelings vir 'n oneerlikheidsmisdad nie. Dit is 'n faktor wat die Hof in jou guns in aanmerking sal neem by die bepaling van vonnis. Daar is een vorige veroordeling vir die besit van 'n ongelisensieerde vuurwapen waarvoor jy gewaarsku en ontslaan is na skuldigbevinding in 1978. (10)

In jou geval, beskuldigde nr. 2, het jy verskeie vorige veroordelings weens oneerlikheidsmisdade. Hierdie dateer terug na 1969 en dan is jy uiteindelik vrygelaat op parool in 1976 nadat jy in 1975 skuldig bevind is weens huisbraak met die opset om te steel en diefstal en tot twee jaar gevangenisstraf gevonnissen is. Die vorige veroordeling is nie besonder oud nie, maar volgens die maatstawwe wat die Hof deurgaans by straftoemeting probeer toepas, sal hierdie ook nie beskou word as 'n onlangse vorige veroordeling nie.

Ook in jou geval, beskuldigde nr. 3, het jy 'n aantal (20) vorige veroordelings weens oneerlikheidsmisdade. Jou laaste vorige veroordeling is gedateer in 1968, November 1968 by welke geleentheid jy volgens die vorige Strafkode ingevolge die bepaling van daardie Strafkode gevonnissen is tot gevangenisstraf ter voorkoming van misdad. Dit was ook vir huisbraak met die opset om te steel en diefstal. Jy is in 1974 op parool vrygelaat.

'n Verdere faktor wat die Hof erkenning aan moet verleen by die bepaling van vonnis, is die gemeenskapsbelang. Hier is geen versoeking in julle weg gelê by hierdie sakeperseel(30) nie. Die plek was behoorlik toegemaak gewees en dit is tog

sover as wat sakemense kan gaan, om hulle persele behoorlik te sluit. Elke sodanige persoon is geregtig daarop om sy eiendom te geniet en van ander lede van die gemeenskap te verwag om daardie reg te respekteer en waar dan nou inbreuk gemaak word op die reg van die gemeenskap, soos wat julle in die geval gedoen het, dan verwag die gemeenskap dat die Hof 'n gepaste vonnis moet oplê, aan die een kant sekerlik sodat die gemeenskap ook vertroue kan hê in die regspleging, maar wat die Hof van meer belang ag, is 'n vonnis wat nie alleen as straf vir julle sal dien nie, maar wat ook afskrikkingswaarde sal hê (10) vir julle en andere wat oorweeg om dieselfde misdaad te pleeg.

Tydens betoog oor vonnis is daar verskeie proposisies aan die Hof voorgehou wat moontlik 'n gepaste vonnis kan wees en die Hof het al daardie voorstelle - by gebrek aan 'n beter woord - behoorlik oorweeg. Daar is verwys na Holder se saak. Ek het nie die gesag gaan naslaan nie, maar my herinnering aan die beslissing in daardie saak van die Appèlhof was dat daar sekere sake is ten opsigte waarvan geen ander vonnis as een van gevangenisstraf werklik gepas is nie. Daar word sekerlik nie bedoel dat geen huisbraak met die opset om te steel en (20) diefstal ooit met 'n boetestraf of 'n ander straf besoek kan word nie, maar ek meen dat waar daar omstandighede in 'n saak geld, soos wat in hierdie saak geld, dan is dit ook na die Hof se siening 'n geval waar geen ander vonnis as gevangenisstraf 'n gepaste vonnis kan wees nie.

Ook die Appèlhofgesag waarna verwys is met betrekking tot beskuldigde nr. 1, die besit van 'n ongelisensieerde vuurwapen, is te onderskeie van die omstandighede in hierdie saak.

In die geval van beskuldigde nr. 1 dan, waar hy van drie misdrywe skuldig bevind is, moet die Hof ook in aanmerking (30) neem wat die kumulatiewe effek van die vonnisse is wat opgelê

word, sodat dit nie onredelik swaar op hom rus nie. Hy is, soos reeds gesê, boonop 'n eerste oortreder met betrekking tot oneerlikheidsmisdade.

IN JOU GEVAL BESKULDIGDE NR. 1, MEEN DIE HOF DAT 'N GEPASTE VONNIS SOOS VOLG IS :

OF AANKLAG NR. 1, VIER JAAR GEVANGENISSTRAF, WAARVAN EEN JAAR GEVANGENISSTRAF OPGESKORT WORD VIR VYF JAAR, op voorwaarde dat jy nie skuldig bevind word weens diefstal of huisbraak met die opset om 'n misdaad te pleeg, gepleeg gedurende die tydperk van opskorting nie. (10)

AANKLAGTE 2 EN 3 word as een geneem vir vonnisdoeleindes. Die Hof hou in gedagte dat dit argumenteer kan word dat dit 'n voortvloeiende uit die eerste misdaad is, alhoewel dit natuurlik 'n algeheel onderskeie misdaad is.

Soos ek sê, die aanklagte word as een geneem vir doeleindes van vonnis. 'N VONNIS VAN EEN JAAR GEVANGENISSTRAF WORD OPGELE.

Beskuldigdes nrs. 2 en 3 se rekords van vorige veroordelings vertoon dieselfde tipe geskiedenis. Daar is 'n klein verskil met betrekking tot die datums van laaste vorige veroordelings. In die geval van beskuldigde nr. 3 is sy laaste vorige (20) veroordeling ouer as dié van beskuldigde nr. 2, maar sy vrylatingsdatum is ook in 1974 waar beskuldigde nr. 2 in 1976 vrygelaat is. Ek beoog nie om enige onderskeid te maak tussen hulle by die bepaling van vonnis nie.

IN HULLE GEVAL ELK 'N VONNIS VAN VYF JAAR GEVANGENISSTRAF, WAARVAN 'N JAAR GEVANGENISSTRAF OPGESKORT WORD VIR VYF JAAR, op voorwaarde dat die beskuldigdes nie skuldig bevind word weens diefstal of huisbraak met die opset om 'n misdaad te pleeg, gepleeg gedurende die tydperk van opskorting nie.

HOF VERDAAG.

(30)

... / HOF.

J.

HOF HERVAT.

MNR. VAN SCHALKWYK DOEN AANSOEK VIR BORG TEN BEDRAE VAN R600,00
ELK TEN OPSIGTE VAN BESKULDIGDES NRS. 1 EN 3, HANGENDE APPEL.
GEEN BESWAAR DEUR STAATSAANKLAER. — — — — —

HOF : Hier is 'n aansoek om borgtog hangende die uitslag van die appel. Die aansoek is gerig deur advokaat Van Schalkwyk namens beskuldigdes Lucas Tsotsetsi en Henry Moeti, beskuldigdes nrs. 1 en 3 in hierdie saak. 'n Bedrag van R600,00 borg vir elk is voorgestel en die Staat opponeer nie die aansoek nie. (10)

Borg word vasgestel in die bedrag van R600,00 elk kontant op voorwaarde dat die borg gedeponeer word by die Klerk van die Hof, Landdroskantoor, Pretoria.

Dit is 'n voorwaarde van die vrylating van die gevonnisdies dat hulle hulleself sal oorgee by die Klerk van die Hof, Landdroskantoor, Pretoria nie later nie as 15h00 op die hofdag wat volg op die dag waarop 'n geskrewe bevel ingevolge artikel 307(3)(b) van Wet 51 van 1977 aan hom of hulle beteken word, sodat uitvoering gegee kan word aan enige vonnis ten opsigte van die verrigtinge. Die skriftelike bevel sal beteken (20) word by Singer Horwitz, 14de Vloer, Diamond Centre, Eloffstraat, Johannesburg, synde die adres van die prokureur van die beskuldigdes en wat voorgestel is as 'n geskikte adres vir die doel.

- - - - -

... / SERTIFIKAAT

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA

(TRANSVAALSE PROVINSIALE AFDELING)

Die landdros,

PRETORIA

Saaknommer: 21/263/81

L. TSOTETSID. NKWANES.H. MOETI

en

DIE STAAT

8 November 1982

Eeërste appellant

Tweede appellant

Derde appellant

Respondent

(10)

UITSpraak

FRANKLIN, R.: Van die drie appellante in hierdie saak is appellant nr. 1 skuldig bevind aan drie aanklagtes, naamlik -

- (1) Huisbraak met die opset om te steel en diefstal.
- (2) 'n Oortreding van artikel 36 van Wet 75 van 1969.
- (3) 'n Oortreding van artikel 2 van Wet 75 van 1969.

Die tweede en derde appellante is skuldig bevind aan die eerste aanklag van huisbraak. Die eerste appellant is gevonniss tot vier jaar gevangenisstraf, waarvan een jaar voorwaardelik (20 opgeskort is op aanklag 1, en op aanklagtes 2 en 3 tot een jaar gevangenisstraf. Die tweede en derde appellante is gevonniss tot vyf jaar gevangenisstraf elk, waarvan een jaar voorwaardelik opgeskort is. Al drie appellante kom nou in hoër beroep teen hulle skuldigbevindings en vonnisse.

Mnr. Stipp, namens die eerste en derde appellante, het ons baie kortliks namens die eerste appellant toegesprek. Sy betoog was hoofsaaklik gemik teen die skuldigbevinding van die derde appellant. Mnr. Joubert, namens die tweede appellant, het die skuldigbevinding van sy kliënt breedvoerig aangeval. (30

Wat die eerste appellant betref, is ek van oordeel dat daar

bitter/...

bitter min ten gunste van sy onskuld gesê kan word. Die enigste betoog wat mnr. Stipp namens hom aangevoer het is dat dit moontlik is dat Bennie - dit is die getuie Bennie wat nie in die hof verskyn het nie - vir die eerste appellant gebruik het sonder dat die eerste appellant bewus was van Bennie se ware planne. Dit, volgens mnr. Stipp, mag ook die verdwyning van Bennie verklaar. In die omstandighede is aangevoer dat die eerste appellant se weergawe dat hy Bennie na Pretoria vergesel het en vir Bennie buite die perseel gewag het, asook sy betreding van die perseel om water te gaan drink sonder dat hy (10) van Bennie se ware doen en late bewus was, hoewel onwaarskynlik tog redelik moontlik waar in die omstandighede mag wees. Mnr. Stipp wys daarop dat die Staat steun ook in geval van die eerste appellant op erkennings wat in belang van geregtigheid uitgesluit behoort te word, en voorts, dat dit hoogs onwaarskynlik is dat die eerste appellant skuld sal erken bloot omdat hy beskuldigde nr. 2 en die derde appellant sien. Gevolglik betoog mnr. Stipp dat die Staat nie die eerste appellant se skuld bo redelike twyfel bewys het nie. Wat die eerste appellant betref, egter, is dit duidelik bewys dat sy vingerafdrukke gevind (20) is op 'n staalkas wat geskuif is voor die brandkas in die perseel aan die kant van die staalkas. Myns insiens was sy verduideliking van sodanige aanwesigheid van sy vingerafdrukke (vir die redes wat deur mej. Leonard, namens die Staat, aange- toon is) geheel en al onoortuigend, en het die landdros tereg sy getuienis as vals verwerp. Ek is derhalwe van oordeel dat die Staat die skuld van die eerste appellant bo redelike twyfel bewys het.

Dieselfde opmerkings geld myns insiens vir die tweede appellant. Hy word ook by wyse van sy vingerafdrukke en (30) palmafdrukke verbind aan die huisbraak. Sy vingerafdrukke en

palmafdrukke is gevind op 'n platgedrukte karton wat heelbo net onder die toegangsvenster gelê het. Die landdros het ook die getuienis van konstabel Lubbe aanvaar dat die pad wat na die venster toe gelei het ongeveer 'n halwe meter tot 'n drie-kwart meter oop was vanaf die dose tot die dak. Op die doos wat heelbo gelê het, ongeveer 'n drie-kwart meter van die dak af, het die vingerafdrukke en die palmafdrukke van nr. 2 ontwikkel. Die landdros het ook die getuienis aanvaar dat sodoende om by die venster waar toegang verkry is uit te kom, moes oor die doos geklouter word. Die getuie het self getuig dat hyself sy baadjie moes uittrek om deur die opening te klim om by die venster waar toegang verkry is uit te kom, en hy het vermoed dat daar geen ander manier was om daaroor te kom as om 'n mens se hande te gebruik nie; hy het toe beslag gelê op daardie boonste doos. Hy het ook getuig dat die afdrukke was "almal in die rigting van na die venster van toegang toe", en dit het vir hom voorgekom asof dit in 'n kruipende houding geplaas is. Mnr. Joubert, namens die tweede appellant, het om verskeie redes die getuienis van konstabel Lubbe met betrekking tot hierdie vingerafdrukke en palmafdrukke aangeval. In die lig van die getuienis van die (20) klaer en ook van konstabel Lubbe wat die landdros aanvaar het, is ek egter van oordeel dat dit nie redelik moontlik waar kan wees dat die tweede appellant se vingerafdrukke en palmafdrukke op die karton kon gekom het onder sulke omstandighede as wat hy beweer het nie. Onder andere, het nr. 2 onomwonde getuig dat die enigste maal wat hy op die kartonne gesit en geëet het was die week toe hy gearresteer is, naamlik, ongeveer 27 Augustus 1981 (die dag van sy arrestasie). Die misdaad is egter 'n maand daarvoor en wel op 24 Julie gepleeg. Gevolglik kan sy getuienis met betrekking tot sy verduideliking van die aanwesigheid van (30) die vingerafdrukke myns insiens nie waar wees nie, en het die

landdros sy getuienis tereg verwerp. Na my mening is sy skuld ook bo redelike twyfel bewys.

Wat die derde appellant betref, is sy vingerafdrukke nie op die toneel gevind nie. Afgesien van die uitwysing van nr. 3 deur nr. 1 aan die polisie as nog 'n beskuldigde (wat nie gewig kan dra nie aangesien die landdros bevind het dat nr. 2 nie 'n geloofwaardige getuie was nie), is die enigste getuienis wat nr. 3 met die misdaad verbind 'n beweerde erkenning dat die derde appellant op 27 Augustus 1981 na sy arrestasie aan luitenant Looock sou maak het, naamlik, dat appellant nr. 2 'n (10) snymasjien by hom wou leen want daar sou 'n plek in Pretoria gewees het waar hulle baie geld wou vat en dat die derde appellant vir Bennie en appellant nr. 2 op 25 Julie 1981 na Pretoria sou vergesel het waar die derde appellant buite die perseel sou gewag het. Die derde appellant het wel ontken dat hy ooit sodanige uitlatings aan luitenant Looock maak het, en hy voeg by dat toe hy aangaande die slypmasjien ondervra is, het hy die polisie meegedeel dat hy dit aan Bennie geleen het terwyl die slypmasjien in besit van die eerste appellant was.

Mnr. Stipp het die getuienis namens die Staat geanaliseer(20) en het verwys na verskeie defekte daarin met betrekking tot hierdie beweerde ontkenning. Onder andere verwys hy na die volgende weersprekings tussen die getuienis van luitenant Looock en die van adjudant offisier Viljoen: Eerstens, luitenant Looock beweer dat toe die derde appellant die beweerde erkenning maak het, was die ander lede van die mag glad nie teenwoordig nie. Adjudant offisier Viljoen verklaar egter dat toe hulle vir die derde appellant uitgevra het omtrent die slypmasjien, het die derde appellant ontken dat hy enigiets van die slypmasjien weet. Luitenant Looock verwys glad nie na so 'n ontkenning in sy (30) getuienis nie. Tweedens, volgens luitenant Looock is die derde appellant/ ...

appellant nie ondervra aangaande die slypmasjien nie en het hy blykbaar die beweerde erkenning spontaan gemaak, maar adjutant offisier Viljoen verklaar aan die ander kant dat die derde appellant in dié verband wel ondervra is. Na my mening is sodanige punte van kritiek op die Staatsgetuienis geregverdig, en mej. Leonard, namens die Staat, het dit geredelik toegegee.

In die afwesigheid van enige ander geloofwaardige getuienis wat appellant nr. 3 by die pleging van die huisbraak betrek, is ek derhalwe van oordeel dat sy skuld nie bo redelike twyfel bewys is nie. (10)

Wat die vonnisse betref wat opgelê is ten opsigte van appellant nr. 1 en appellant nr. 2, is ek van oordeel dat in al die omstandighede wat voor die landdros geplaas is, sodanige vonnisse nie buitensporig was nie en dat daar geen grondige rede bestaan om daarmee in te meng nie. Ek maak die volgende bevel:

1. Die appêlle van appellant nr. 1 en appellant nr. 2 word van die hand gewys.
2. Die appêl van appellant nr. 3 word gehandhaaf en sy skuldigbevinding en vonnis word tersyde gestel.

ACKERMANN, R.: Ek stem saam. (20)

FRANKLIN, R.: Namens appellant nr. 1 is aansoek gedoen om verlof om na die Appêlhof te appelleer. Die toets wat toegepas moet word is of daar 'n redelike moontlikheid bestaan dat 'n ander Hof tot ander gevolgtrekkings sal kom. Na my mening is daar geen sodanige moontlikheid nie, en sodanige aansoek word van die hand gewys.

ACKERMANN, R.: Ek stem saam.

FRANKLIN, R.: Borg mag bly staan op dieselfde voorwaardes hangende die loods van 'n petisie aan die Hoofregter, wat binne drie weke vanaf vandag geloods moet word. Dieselfde beslissing geld met betrekking tot appellant nr. 2 as met betrekking tot nr. 1.